

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Тодорової Валентини Георгіївни** «**Теоретико-методичні основи хореографічної підготовки у техніко-естетичних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки)**», представлену на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Актуальність теми. Проблема обґрунтування хореографічної підготовки займає важливе місце на сучасному етапі розвитку складно-координаційних видів спорту. Хореографічна підготовка пов'язана з впливом на естетичне виховання, розвиток творчих здібностей спортсменів, підвищення функціональних можливостей та оволодіння технікою гімнастичних вправ.

Новітній етап розвитку спорту характеризується домінантною роллю видовищності змагань, популяризацією спорту, що вказує на потребу еволюційних змін у систему підготовки спортсменів.

В науковій літературі більшість наукових даних, пов'язані зі з'ясуванням ефективності застосування хореографічних вправ у різних складно-координованих видах спорту. Мало дослідженою залишається проблема узагальнення методологічних основ хореографічної підготовки в межах етапів багаторічного тренування.

Отже, актуальність проблеми та її недостатня розробленість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження Тодорової Валентини Георгіївни.

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана у Львівському державному університеті фізичної культури відповідно до тем НДР: 2.7. «Удосконалення системи фізичної та технічної підготовки спортсменів з урахуванням індивідуальних профілів їхньої фізичної підготовленості» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації: 0111U006472); «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» відповідно плану ЛДУФК на 2016-2020 рр. (Номер державної реєстрації: 0116U003167).

Роль автора як виконавця теми полягає в удосконаленні теоретико-методичних основ хореографічної підготовки у системі багаторічної підготовки в складно-координаційних видах спорту; виділенні та систематизації критеріїв хореографічної підготовленості спортсменів, що впливають на результативність змагальної діяльності, та розробці системи їх контролю; обґрунтуванні сукупності ефективних засобів і методів хореографічної підготовки; розробці концепції хореографічної підготовки у складно-координаційних видах спорту та обґрунтуванні її ефективності (на матеріалі спортивної аеробіки).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність. Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовані в дисертаційній роботі достатньо обґрунтовано. Вірогідність результатів забезпечена адекватністю методів дослідження, достатньою кількістю досліджуваних, коректною статистичною обробкою експериментальних даних, а також позитивним ефектом впровадження результатів роботи в практику. Позитивним є впровадження комплексної системи оцінки хореографічної підготовленості спортсменів.

Висновки, сформульовані в роботі, відповідають поставленим завданням, впливають зі змісту дисертаційного дослідження. Їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертанткою вперше обґрунтовано концепцію хореографічної підготовки у на етапах багаторічної підготовки спортсменів у складно-координаційних видах спорту та здійснено змістовно-інформаційне наповнення її складових.

Уперше виділено та систематизовано провідні критерії хореографічної підготовленості спортсменів, що забезпечують досягнення високого спортивного результату у різних складно-координаційних видах спорту. Критерії хореографічної підготовленості було систематизовано за двома компонентами: технічним компонентом та музикально-виразним, що дозволило уникнути усереднення результатів оцінювання хореографічної підготовленості спортсменів.

В дисертації вперше розроблено й обґрунтовано систему контролю за хореографічною підготовленістю у складно-координаційних видах спорту. За розробленою шкалою був проведений моніторинг хореографічної підготовленості спортсменів з високим ступенем вірогідності ($p < 0,05$), який дав змогу визначати ефективність хореографічної підготовки на різних етапах спортивної підготовки і вносити корективи в кваліфікаційно-орієнтовані програми.

За допомогою розробленої трирівневої інтерпретаційної схеми вперше охарактеризовано рівні хореографічної підготовленості спортсменів у складно-координаційних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки).

Автором отримано нові дані стосовно ефективності концепції хореографічної підготовки спортсменів у складно-координаційних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки).

В дисертаційній роботі удосконалено відомості щодо структури та змісту хореографічної підготовки на різних етапах багаторічного тренування у складно-координаційних видах спорту; інформацію щодо вимог змагальної діяльності до хореографічної підготовленості спортсменів згідно з сучасними тенденціями розвитку складно-координаційних видів спорту. Набули подальшого розвитку методичні основи спортивного тренування в складно-координаційних видах спорту з застосуванням засобів і методів хореографічної підготовки; відомості про вплив хореографічної підготовки на результативність змагальної діяльності спортсменів, які спеціалізуються у складно-координаційних видах спорту.

Практичне значення отриманих результатів полягає у використанні теоретичних і емпіричних результатів для вдосконалення спортивної майстерності спортсменів засобами хореографії; для підвищення ефективності хореографічної підготовки в складно-координаційних видах спорту; для поліпшення системи організації навчально-тренувального процесу з урахуванням рівнів хореографічної підготовленості спортсменів.

Розробка та впровадження у практику концепції хореографічної підготовки у складно-координаційних видах спорту дозволяє озброїти тренерів і хореографів необхідною інформацією і на цих засадах оптимізувати навчально-тренувальний

процес. Результати досліджень дали змогу розширити наявні знання в області теорії і практики підготовки спортсменів у системі багаторічного удосконалення в складно-координаційних видах спорту.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у практику діяльності профільних установ та навчальних закладів.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Основні положення, наукові та прикладні результати дисертаційного дослідження відображено у 37 друкованих праць, серед яких одна монографія, 23 статей у наукових фахових виданнях України (з них 18 у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз); 2 – у закордонних періодичних виданнях за напрямом дисертації (з них 1 у виданні, що внесене до міжнародної наукометричної бази Scopus); 5 – апробаційного характеру, 6 – додатково відображають наукові результати дисертації.

Опубліковані результати дисертаційного дослідження повністю відповідають вимогам МОН щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертація складається зі вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел (449, з яких 60% – за останні 10 років) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 480 сторінок, з них 365 – основного тексту. Роботу ілюстровано 20 рисунками і 64 таблицями.

У першому розділі «**Хореографічна підготовка в системі підготовки спортсменів у техніко-естетичних видах спорту**» розкрито й конкретизовано об'єкт дослідження. Зокрема, проаналізовано значення хореографічної підготовки у складно-координаційних видах спорту та в системі багаторічної підготовки спортсменів.

Автором показано, що дослідження з питань використання засобів хореографічної підготовки є поодинокими і фрагментарними, а накопичений досвід наукового знання не об'єднаний у цілісну систему.

Цікавим виявився ретроспективний аналіз хореографічної підготовки в спорті, в процесі якого автор виділяє можливі шляхи інтеграції спорту та хореографічного мистецтва, їх спільні риси: естетичний спосіб представлення рухових дій; значення виразності та артистичності виконання рухів, способи оформлення виступів тощо.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» окреслено методологічний апарат дослідження та етапи наукового пошуку здобувача, подано відомості про контингент обстежених та етапи дослідження.

У третьому розділі «Критерії хореографічної підготовленості спортсменів у техніко-естетичних видах спорту» автором проведено аналіз вимог правил змагань у складно-координаційних видах спорту, який дав змогу виокремити об'єктивні критерії хореографічної підготовленості спортсменів, що дозволило створити систему контролю в процесі хореографічної підготовки у видах спорту з високими вимогами до культури рухів. Було обрано основні критерії хореографічної підготовленості, які у той, чи іншій мірі впливають на змагальний результат в обраному складно-координаційному виді спорту та є, на думку автора, об'єктивними. Згідно встановлених критеріїв, В. Г. Тодоровою було охарактеризовано технічний та музикально-виразний компоненти хореографічної підготовленості, які безпосередньо виявляються у бездоганній поставі, необхідній гнучкості та амплітудності, натягнутості, стійкості, точності рухів, завершеності, легкості, а також у прояві пластичності, музикальності, ритмічності, танцювальності, рухової виразності та емоційності.

Проведене емпіричне дослідження підтвердило адекватність розроблених критеріїв оцінки хореографічної підготовленості. Дані, отримані в процесі тестування гімнасток, дозволили автору схарактеризувати три рівня сформованості хореографічної підготовленості.

За отриманими даними розраховано середню оцінку хореографічної підготовленості спортсменів зі спортивної аеробіці різних вікових категорій, яка на етапі початкової підготовки відповідала низькому рівню (1,2); на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки – достатньому рівню (1,5; 1,6),

що спонукало автора до спроби розробити концепцію хореографічної підготовки спортсменів у складно-координаційних видах спорту та експериментально перевірити її.

У четвертому розділі «Розробка та обґрунтування концепції хореографічної підготовки в техніко-естетичних видах спорту» автором представлено концепцію, провідною ідеєю якої було визначення основних пріоритетів хореографічної підготовки відповідно обраному виду спорту та етапам підготовки спортсменів. У межах концепції хореографічної підготовки в складно-координаційних видах спорту виокремлено функції хореографічної підготовки. В описі концепції показано специфіку застосування дидактичних принципів, принципів спортивного тренування в хореографічній підготовці, виділено й специфічні принципи хореографічної підготовки, до яких належить: принцип вербально-пластичного навчання, раннього навчання хореографії, суворості системності хореографічної підготовки, єдності хореографічної і інших видів спортивної підготовки в складно-координаційних видах спорту. Автор визначив та детально описав чинники ефективності хореографічної підготовки у складно-координаційних видах спорту, серед яких: вимоги до хореографічної підготовки обраного виду спорту; рівень фізичного розвитку та соматичного здоров'я; психологічна готовність спортсмена до навчання; кваліфікація тренера-хореографа; якість матеріально-технічного забезпечення. Кумулятивний ефект програм хореографічної підготовки визначався досягнутим результатом, який складався з окремих компонентів: технічного, музикально-виразного, кондиційного, інтелектуального та інтегрального. Висвітлено реалізацію кваліфікаційно-орієнтованих програм на всіх етапах спортивної підготовки, які ґрунтувалися на послідовному вирішенні поставлених завдань.

У п'ятому розділі «Ефективність реалізаційних положень концепції хореографічної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів (на матеріалі спортивної аеробіки)» подано результати впровадження у навчально-тренувальний процес спортсменів на різних етапах спортивної підготовки концепції хореографічної підготовки, які підтверджують

ефективність реалізації кваліфікаційно-орієнтованих програм розроблених автором дисертації. Ефективність програми хореографічної підготовки підтверджена статистично достовірним приростом показників технічного і музикально-виразного компонентів хореографічної підготовленості.

У шостому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнено результати дисертаційного дослідження, представлено основні наукові положення із зазначенням відмінності одержаних результатів від відомих раніше, окреслено важливі теоретичні і практичні питання та перспективи подальших досліджень.

Загалом, дисертаційна робота Тодорової Валентини Георгіївни є структурованою та завершеною науково-дослідною працею. Представлені теоретичні та практичні положення логічно викладені та достатньо обґрунтовані.

Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації і відображає основні положення дисертаційного дослідження. Використані наукові результати та публікації інших авторів мають відповідні посилання на джерела.

Оцінюючи в цілому позитивно роботу Тодорової Валентини Георгіївни, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі зауваження та запитання, які потребують уточнення:

1. Автор використовує в роботі термінологію яка не є загально-прийнятою, що затрудняє сприйняття матеріалу:
 - техніко-естетичні види спорту (як базові для введення в класифікацію назви групи видів спорту вибрані роботи Смирнова (1985), Дмитренко (2006), Карпенко (2007), але в зазначених роботах не ставилася мета розробки класифікації видів спорту), крім цього з виділених автором критеріїв хореографічної підготовленості - сім (постава, амплітудність, стійкість, точність рухів, завершеність рухів, пластичність рухів, ритмічність) характеризують координаційні здібності, тож більш вдалим є назва групи видів спорту, яка була запропонована проф. Платоновим В.М. - складно-координаційні види спорту;

- в тексті: етапи багаторічного удосконалення - в таблицях: етапи підготовки;
 - проблема - проблемне поле.
2. На сторінці 24 вказується, що між значною кількістю досліджень в галузі хореографічного мистецтва і їх адаптацією до видів спорту існує протиріччя. Зауважимо - знання в галузі хореографічного мистецтва є методологічною основою для постановки даного дослідження і наведена концепція хореографічної підготовки тільки підтверджує це.
 3. В методології дослідження не вказана роль наукових робіт в галузі хореографічного мистецтва. Відсутні посилання на роботи проф. Платонова В.М. в списку - періодизація багаторічної підготовки.
 4. У першому розділі наводяться визначення загальновідомих понять: фізична культура, спорт (с. 35), "навчальна програма" (с. 115), які в контексті поданого експериментального матеріалу не мають відношення до проблематики дисертації.
 5. Методологія дослідження (с. 98): роботи Дмитренко, Гавриш, Литовченко (102), Верхошанський (19), Барчуков, Нестеров (19) не є такими в яких відображена загальна методологія дослідження.
 6. Формально описаний педагогічний експеримент. Повторити за описом без допомоги автора експеримент не можливо. На ст. 283 вказується в експерименті прийняло участь 59 спортсменів віком 6-8 років: скільки спортсменів 6 років, 7 років, 8 років прийняло участь в експерименті?
 7. В таблицях 3.4-3.11 наведений корисний матеріал, але відсутній статистичний аналіз, не здійснено порівняння.
 8. Заголовки таблиць не містять повної інформації, не вказують який вид спорту представлений.
 9. Ст. 106 - вимагає пояснення на основі чого розроблялася 5-рівнева шкала оцінок. Не коректно представлена трьох рівнева шкала оцінок: низький рівень <1,2 б; достатній від 1,3 б до 1,7 б; оптимальний >1,8 б. Як буде оцінений результат більший чим 1,2 б і менший ніж 1,3 б?

10. В додатку 3.1, с. 450 наведена п'ятирівнева шкала оцінки побудована на інтервалі 2,5 - 0,5 б, трьохрівнева шкала будується на інтервалі 1,2 б - 1,8 б. Чому?

11. У тексті дисертації та автореферату мають місце деякі стилістичні та орфографічні помилки.

Однак перераховані зауваження носять дискусійний характер і негативно не впливають на наукову новизну і практичну значущість роботи. Дисертаційна робота Тодорової В.Г. «Теоретико-методичні основи хореографічної підготовки у техніко-естетичних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки)» є актуальною кваліфікаційною науковою працею, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати, які розв'язують важливу науково-прикладну проблему, відповідає вимогам п. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними з постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 року і № 567 від 27.07.2016), а її автор, Тодорова Валентина Георгіївна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор, завідувач кафедри теорії і методики
фізичного виховання та оздоровчо-лікувальної
фізичної культури Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Худолій О.М.

10. В додатку 3.1, с. 450 наведена п'ятирівнева шкала оцінки побудована на інтервалі 2,5 - 0,5 б, трьохрівнева шкала будується на інтервалі 1,2 б - 1,8 б. Чому?

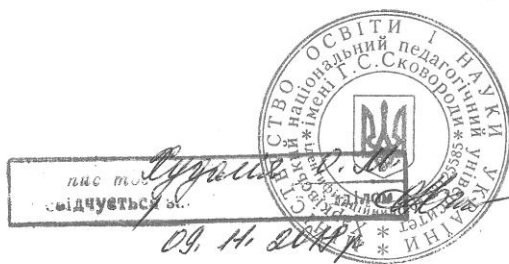
11. У тексті дисертації та автореферату мають місце деякі стилістичні та орфографічні помилки.

Однак перераховані зауваження носять дискусійний характер і негативно не впливають на наукову новизну і практичну значущість роботи. Дисертаційна робота Тодорової В.Г. «Теоретико-методичні основи хореографічної підготовки у техніко-естетичних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки)» є актуальною кваліфікаційною науковою працею, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати, які розв'язують важливу науково-прикладну проблему, відповідає вимогам п. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними з постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 року і № 567 від 27.07.2016), а її автор, Тодорова Валентина Георгіївна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор, завідувач кафедри теорії і методики
фізичного виховання та оздоровчо-лікувальної
фізичної культури Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Худолій О.М.

Відгук надійшов до
ради 12.11.2018р.
№-2-к О.Говел

